

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

ARBEJDER HØJSKOLEN

JUNI 1951

Statens pædagogiske Studiesamling
København

ELEVSKRIFT

FOR ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLE

OG ROSKILDE HØJSKOLE NR. 40

Udgivet af

ARBEJDERNES OPLYSNINGSFORBUND
I SAMRÅD MED ELEVFORENINGERNE
JUNI 1951

Statens pædagogiske Studiesamling
København

R E D A K T I O N

Verner Berthou

Oluף Bertolt

Paul Hansen

Erik Hauerlev

Hans Holm

M. P. Jensen

K. B. Andersen

Erik Skovgård Jensen

Tryk: Dansk Andels Trykkeri, København

I N D H O L D S F O R T E G N E L S E

K. B. ANDERSEN:	<i>Aktuel politik i skemaform</i>	4
G. SAND CHRISTIANSEN:	<i>Farver, farver, farver</i>	13
DITLEV JENSEN:	<i>Nuancer</i>	17
SVEND HORN:	<i>Vil talerstolen lide prædikestolens skæbne?</i>	21
VICTOR HUGO:	<i>Hvem var den skyldige?</i>	26
BØRGE H. JENSEN:	<i>Forældre snakker børn</i>	29
TORBEN HERMANSEN:	<i>Studiekredse i dramatik</i>	33
K. B. ANDERSEN:	<i>Roskilde højskole vinteren 1950—51</i>	37
	<i>Elevmødet 1951</i>	42
	<i>Esbjerg Arbejderhøjskoles Elevforening</i>	44
	<i>Roskilde Højskoles Elevforening</i>	46
	<i>Elevfortegnelsen, Roskilde højskole 1950—51</i>	47

AKTUEL
POLITIK I
SKEMA-
FORM

K. B. ANDERSEN

Mange af vore politiske begreber lider af den svaghed, at de bruges i flere forskellige betydninger i flæng, og uden at man gør sig det klart, hvilket fører til, at man kan være tilsyneladende enige i teorien og dog dybt uenige, når ideerne skal omsættes i praktisk handling.

Der er vel ikke mange felter, hvor denne uklarhed kommer tydeligere frem, end når talen er om forholdet mellem den enkelte og staten. Snart tænkes der på diktaturstaten, snart på den demokratiske stat, og særdeles ofte bruges ræsonnementer fra den ene stats område på den anden. Selve dette forhold mellem individ og stat har været beskrevet og debatteret under skiftende historiske forhold og under højst forskellige opfattelser af både stat og individ, men altid med en betydelig grad af lidenskab. Sådan er det også i dag. I den aktuelle samfundsdebat, ikke mindst som den former sig i valg-situationer, men også derimellem, dukker spørgsmålet op gang på gang.

Det er et overordentlig betydningsfuldt problem, som endelig ikke må henvises til en teoretisk drøftelse for særligt interesserede. Det er simpelthen det helt afgørende punkt i enhver politisk debat i dag. Megen uklarhed i den almindelige politiske drøftelse kunne undgås, om de diskuterende parterers stilling til forholdet den enkelte/staten (og vel at mærke: hvilken stat?) blev klarlagt på forhånd.

Der tales ofte om, at det, der er i vejen med vort politiske liv, det, der er grunden til den ringe politiske interesse, er, at partierne er altfor enige, at der jo ikke mere er store program-punkter at arbejde for, at der i virkeligheden næsten er enighed om de principielle linier, at der derfor ikke mere er rum for idépolitikken, at der derfor ikke er noget at begejstres for eller noget at kæmpe for på det politiske område. Og navnlig fremhæves det gang på gang, at alt dette med politik er blevet alt for indviklet; politikerne kan dårligt nok finde ud af det, hvordan skal vi andre så kunne. Det er blevet forhandlinger om komplicerede økonomiske problemer, som man må overlade til nationaløkonomerne at tage del i.

Jeg tror, det ville være muligt at klare de politiske skillelinier i ganske høj grad og samtidig at forenkle debatten, uden at det gik ud over det sagligt rigtige, hvis man i højere grad søgte at trænge bag de forskellige partiers dagsaktuelle stillingtagen og så dem og deres politik ud fra spørgsmålet om deres syn på forholdet mellem den enkelte og staten, eller som det også kan udtrykkes: deres tillid eller mangel på tillid til staten. For overblikkets skyld har jeg forsøgt at skematisere, hvad man altid skal være meget forsigtig med, da livet nu engang ikke lader sig indpasse

i selv det rummeligste skema. Men fremgangsmåden kan forsvares, hvis skematiseringen opfattes som det, den er tænkt som, et hjælpemiddel til orientering i nogle tanker om spørgsmålet, en „knagerække” til at hænge nogle synspunkter op på.

Tænker man sig en fremstilling i skematisk form over — ikke de politiske partier, dem kommer vi senere til — men de gængse politiske synspunkter placeret efter deres tillid eller mistillid til dels den demokratiske, dels diktaturstaten, mener jeg, den må se ud, som vist her. (For klarheds skyld anføres, at ved den demokratiske stat forstås den stat, hvor der er flerpartisystem, frie valg, fri opposition, ytringsfrihed og personlig retssikkerhed, medens der med diktaturstaten — uden hensyn til, hvad den kalder sig — tænkes på staten med eetpartisystemet, den til et bestemt partiformål bundne stat, der følgelig kun kan have ytringsfrihed og retssikkerhed inden for de grænser, formålet sætter. Som type på demokratiet efter denne definition kan nævnes Danmark eller England, som type på diktaturet Sovjet eller Spanien.)

		Forholdet til <i>diktaturstaten</i> præget af	
		tillid	mistillid
Forholdet til den demokratiske stat præget af	tillid	1:	4: den demokratiske socialisme nyliberalismen
	mistillid	3: kommunismen, fascismen o. l. den »stærke mands« politiske tilhængere	2: gammelliberalismen

Lad os se lidt nærmere på dette skema:

1. At finde en gruppe af politisk art, der nærer tillid både til demokrati og diktatur er ikke lykkedes mig, i alt fald ikke på hjemlig grund. Derimod kan man nok finde andre grupper eller enkelttyper af den art, der

altså knytter sig til magten som sådan uden hensyn til ideologi. Men det ligger uden for sagen her.

2. Den modsatte gruppe, de, der hverken nærer tillid til den ene eller anden stat, omend måske nok mindre mistillid til den demokratiske end til diktaturstaten, omfatter utvivlsomt ganske mange, nemlig alle dem, der får kuldegysninger, når staten har med noget at gøre, når det overdrages staten at ordne det ene eller det andet. Det er alle dem, som bruger skræmmebillederne fra diktaturstaterne til at mistænkeliggøre den demokratiske stat efter recepten: „Jamen, man ser dog i øst . . .”, eller „man oplevede dog i Hitlertyskland . . .”. Det er de folk, der stadig holder på „kræfternes frie spil” i en verden, hvor denne politiks absolutte og afgørende forudsætning, den frie konkurrence, er en saga blott, og hvor friheden derfor fører til frihed for de stærke! Det er en broget flok, omfattende rene individualister, men også folk, der virkelig mener at tjene frihedens sag, og som blot ikke har gjort sig klart, hvis frihed en ureguleret politik i dag tjener. Det er for så vidt en vanskelig gruppe at argumentere med, fordi dens meninger engang for et par generationer siden var rigtigere, og det derfor er sværere at overbevise den om, at de i dag er helt forkerte. Også en farlig gruppe, fordi den trods den principielle bekendelse til demokratiet, som de fleste af gruppens medlemmer tilslutter sig, undergraver det samme demokrati ved i praksis at gå ind for den uregulerede politik, der fører til frihed for de private magtgrupper, monopoler og organisationer, men ikke til den frihed for den almindelige mand, som kun staten kan hævde. Et typisk udtryk for denne gruppes styrke ses deri, at, til trods for at modstanden mod monopolerne findes langt ind i denne gruppe, har det aldrig været muligt at få gennemført en ordentlig antimonopollovgivning her i landet, fordi man nok vil målet, men ikke de indgreb, som er midlet. Partimæssigt er det typiske udtryk Retsforbundet, ikke i den gamle idealistiske grundskyldsudgave, men i form af det nuværende Starcke'ske opsamlingsparti for alt og alle, der vil være sig selv nok. Inden for Venstre udgør de gammelliberale en stor og indflydelsesrig gruppe, stor nok til at hindre de nyliberale i at komme til at præge partiets politik. Det er Hauchs, Pinstrups og — for at tage de mindre profeter med — Drivsholms linie. Og fornemmelsen af, at det er på denne linie, der er vælgere at hente fra de konservative, øger gruppens indflydelse på den førte politik. Af samme grund har den tilsvarende gruppe inden for konservatismen en uforholdsmæssig stor indflydelse;

også dér gælder det, at det er den art vælgere, der skal vindes tilbage fra Venstre eller hindres i at løbe derover alt efter valgsituationen. Når Retsforbundet har fået så let spil, skyldes det ikke mindst, at de Konservative og Venstre i agitationen har søgt at hævde sig i konkurrencen om at mis-kreditere staten, men alligevel på grund af deres størrelse og hæderlighed har været nødt til at gøre en mindre saboterende indsats i lovgivningsarbejdet end Retsforbundet, hvorefter det har været let for dette parti at få ry som det eneste standhaftige i „beskyttelsen af den enkelte over for staten”. De to partier havde gjort ikke blot sig selv, men dansk demokrati en stor tjeneste ved at undlade at konkurrere med Retsforbundet i urealistisk frihedstale og dermed give vælgerne et galt vurderingsgrundlag.

3. Det vil muligvis genere enkelte at se kommunisme og fascisme m. m. anbragt sammen. Men: det er dog en kendsgerning, at de to systemer, sådan som vi kender dem, i både deres mistillid til den demokratiske stat og deres anvendelse af diktaturstaten i princippet ligger helt på linie. Målene er måske forskellige; men hvem ved, om de nogensinde nås; afgørende er, at midlerne er sørgelig ens. Selv den mest idealistiske kommunist må dog indrømme, at en stat, hvor kun eet politisk syn må råde, det være aldrig så ideelt, ikke kan give frihed, for dermed falder garantien for det ene syns beståen bort. Det er en af de store tragedier i dette århundredes politiske historie, at det er lykkedes at øde så mange fremskridtsivrige kræfter ved at binde dem til og få dem til at forsvare et system, de af navn skulle have fællesskab med, men som i sin praktiske udformning ikke lader nazismen eller Francostyret eller den katolske kirke noget efter i retning af ufrihed. Der er, apropos historien, også den retfærdighed i at anbringe disse to systemer sammen, at de ved den mistillid til demokratiet, som alle forskelle til trods forener dem, mere end et sted har hjulpet hinanden til magten ved at gøre demokratiets vej ufremkommelig. Om man så mest skal beklage, at det gennemgående er så let at lokke borgerskabet på et højrediktatur, eller at det overhovedet er muligt at få arbejdere til at se fremskridt i indførelsen af et venstrediktatur, bliver en smags sag. Sammen med disse to ismer finder vi endvidere den ikke ubetydelige gruppe, der er „træt af snakken på Christiansborg”, og som mener, vi hellere må få „en stærk mand” til at ordne forholdene — en tale, som jo absolut ikke er død her i landet trods alle oplevelser i de sidste tyve år. Denne gruppe får tilgang fra alle de apolitiske, der er blottet for politisk interesse og derfor hævder, at „de ikke

har forstand på politik”, alle disse pæne mennesker, der muligvis passer deres arbejde og deres familie, deltager i den småtskårne kværulance over alt det, de ellers hævder ikke at have forstand på, og som dermed mener at have gjort deres borgerpligt, hvad de også ville have i en diktaturstat (hvis de ikke kværulerer for højt!), men ikke i et demokrati, som de netop på denne måde er med til at umuliggøre.

4. Og så endelig den fjerde gruppe: den, der er modstander af diktaturstaten, og som samtidig nærer så megen tillid til den demokratiske stat, at den i praksis tør bruge den til at gennemføre de foranstaltninger, der skal bevirke, at friheden, både den økonomiske og den kulturelle, ikke bare for de fleste kun bliver frihed på papiret, ikke bare *formel*, men *reel* frihed. Den gruppe, der ved den demokratiske stats hjælp vil arbejde for lighed, ikke i diktaturstatens mening som ensretning, men i den demokratiske stats mening som lige start, lige chancer — et krav, der skulle synes at være en selvfølgelighed i et demokratisk samfund, men ikke er det, hvad en gennemgang af det danske samfund kun gør alt for klart. Nu må jeg straks bedrøve eventuelle uvillige læsere af denne artikel, som nu har glædet sig til at hænge mig op på en påstand om, at denne gruppe — „de eneste rene” — er Socialdemokratiets folk. Så enkel er sagen ikke, og så enkel vil jeg heller ikke gøre den. Men det er rigtigt, at det er den politik, som denne gruppe er udtryk for, som vi ser den engelske arbejderregering arbejde med. Det er rigtigt, at det er en politik af samme art, vi finder ikke alene i „Fremtidens Danmark”, men i selve navnet den demokratiske socialisme — hvor det demokratiske lover friheden, og socialismen betyder, at helheden sættes i højsædet om fornødent med den demokratiske stats hjælp. Jeg skal være den sidste til at nægte, at der findes konservative, gammelliberale folk inden for Socialdemokratiets store skare, ellers ville der heller ikke kunne være tale om nogen afgang derfra til Retsforbundet. Det er i det hele taget slet ikke et spørgsmål om socialdemokratiske vælgeres eller politikeres større fremsynethed eller dygtighed i forhold til andre partiers. Sagen er simpelthen den, at det samfundsbillede, vi ser i dag, et samfund, hvor teknik og anden udvikling har umuliggjort den frie konkurrence og dermed slået benene væk under den gamle liberalisme, passer til den demokratiske socialisme som hånd i handske. For at sige det endnu tydeligere: med samme ret, som man i sidste århundredes slutning på mange hold identificerede liberalisme og demokrati, må man i dag identificere demokratiet med den demokratiske

socialismes tanker. Den demokratiske socialisme har nu *sin* historiske situation, *hvis* den kan frigøre sig så meget fra de hæmmende sider af en klassetradition, at den kan blive folkepolitik, d. v. s. blive accepteret af den meget store del af befolkningen, som kun ad den vej kan se friheden virkeliggjort for sig, og som for en stor del for øjeblikket — i misforstået angst for den demokratiske stats gerninger — arbejder for et samfund med frihed for de få, de begunstigede. Selvfølgelig vil der også for tilhængere af dette standpunkt altid bestå et vist *modsetsningsforhold* mellem staten, som er midlet, og den enkelte, som også for denne gruppe er målet; men dette modsætningsforhold får altså blot ikke lov til at ødelægge det naturlige *tillidsforhold* mellem den demokratiske stat og dens borgere, får altså ikke lov til slå over i det mistillidsforhold til den demokratiske stat, som ved den tilbageholdende politik, det fører til, netop gør den enkelte magtesløs, ikke i forhold til staten, men i forhold til de private grupper, som i så fald bliver de herskende.

Så er der nyliberalismen, altså folk som Thorkil Kristensen inden for Venstre, Jørgen Jørgensen (Lejre), Dahlgaard, og iøvrigt størstedelen af det radikale parti, og en ikke helt lille gruppe Christmasarvtagere inden for det konservative parti. De er klare over, at den gamle liberalismes tid er forbi, de er også klare over, at i den nuværende situation er statens passivitet en umulighed. Når det alligevel ikke rigtig bliver til noget med denne gruppe enten selvstændigt eller i samarbejde med Socialdemokratiet, hænger det vel bl. a. sammen med, at de nok vil fjerne hindringer for friheden ved statens hjælp, men viger tilbage for positive foranstaltninger for at skabe større frihed og lighed i før nævnte mening, også og ikke mindst på det økonomiske område. Og endvidere med, at de ikke så klart præsenterer deres syn på den demokratiske stats opgaver, at man rigtig kan se, hvor de hører hjemme.

Den tilsyneladende enighed mellem partierne og idépolitikkenes trange kår skyldes altså ikke så meget, at der ikke er principielle politiske skillelinier i det danske samfund i dag, eller at der ikke er muligheder for at føre en mere idébetonet politik, som den kendsgerning, at *partierne ikke svarer til de politiske grundsyn*, først og fremmest synet på forholdet mellem den enkelte og den demokratiske stat, hvorfor det ikke er muligt at samle et flertal for en konstruktiv, langsigtet politik med ikke blot den enkeltes, men helhedens vel for øje. Hvad England har præsteret i så henseende på de få år siden 1945, er beundringsværdigt. Muligheden for at skabe en lignende politisk arbejdsmulighed herhjemme

ligger i enten en betydelig vækst i Socialdemokratiet eller i en samling — og navnlig frigøren — af de nyliberale kræfter, således at de kræfter, der har tillid til den demokratiske stat omend ud fra forskelligt grundsyn, får så megen magt på rigsdagen, at der kan føres en politik med perspektiv. Det vil i længden være dødbringende også for vort demokrati, hvis mistillid og modvilje over for statsapparatet hindrer gennemførelsen af de foranstaltninger, der skal til for at gøre friheden reel for de flest mulige. Der er nok af pæne mennesker med „samfundsmæssige” synspunkter; men er mistilliden til den demokratiske stat et af elementerne i deres politiske opfattelse, evner de ikke at tilføre demokratiet den nødvendige handlekraft.

Og hvad kommer så alt dette højskolen ved?

Det kommer den for det første ved, fordi højskolen ikke er noget i sig selv, men kun i sit forhold til det samfund, der omgiver den, hvorfor dets problemer er højskolens problemer. For det andet fordi disse betragtninger indeholder noget af et svar til dem, der ikke kan se ideerne i det politiske og ikke synes, at der er noget at slås for. Der er rigeligt — det er rørende, hvad vi i vort demokrati lader os byde af ulighed og ufrihed. Der er nok at tage fat på. Og endelig for det tredje *kunne* der måske siges noget om højskolens eventuelle ansvar for den manglende forståelse af dette med den enkelte og staten — men det skal jeg nok holde mig fra, for så bliver der bare ballade!

K. B. Andersen.

Tegning af HANS LOLLESGAARD, der har illustreret AOF's nylig udkomne bog „Samarbejdsudvalg“, skrevet af journalist Erik Hansen.

FARVER — FARVER — FARVER

G. SAND CHRISTIANSEN

Kunstmaleren G. Sand Christiansen, der er medlem af den udmærkede kunstnersammenlutning DECEMBRISTERNE, er aktiv oplysningsmand. Han har ledet mange studiekredse, påtaget sig omvisninger på udstillinger og de seneste år været en inspirerende lærer ved AOF's studielederkursus. Sand Christiansen leder også i år gruppen i billedkunst på studielederkursuset på Roskilde Højskole 12.—13. august.

En mand, der har god forstand på de dele, har engang sagt, at maleren er at betragte som et mellemled, der formidler den reelle virkelighed og den drømmenes verden, der beherskes af farverne, linierne og formerne. Han siger: maleren har lukket døren op til gult, rødt og blå, til solidt jordfødt okker, til fyrig krap-rødt, til skingrende hvidt eller til nattestilhed i den sorte farve. Han er skæringspunktet mellem drømmen og virkeligheden, og maleriet er frugten af mødet mellem disse to begreber. Vi lister os hen til dørtrinnet og kikker ham over skulderen, og se, vi bliver helt blændet af den farvedustråling, der møder vore øjne. Røde, gule, blå, orange, grønne og violette klange springer os i møde,

Af de midler, Roskilde Højskole har fået til sit udsmykningsfond, er bl. a. indkøbt dette billede af G. Sand Christiansen.

som stod vi over for alle store muligheders, selve lysets strålende palet. Vi vælger een, vi plukker en påskelilje, og virkelig, vi har den gule farve i vor hånd.

Denne gule sol er som en æggeblomme med alle æggets muligheder. Den er lysende og skær som en smørblomst, lun og sart som en ny udruget kylling, en levende vattot. Her er kanariefuglens fjederham, der kaster sit lys tilbage i kattens øjne, dobbelt gult, hvis katten er sort og listig. Men — vi finder også den gule farve andre steder. I stjernernes utallige vrimmel over den natteblå himmel eller i den solfyldte dag, når stjernerne er faldet ned på en grøn eng, har sat sig på stilke i form af tusind fandens-mælkebøtter, strålende om kap med selve solen. Dog, den gule farve kan også betyde *fare* og agtpågivenhed. Man taler ligefrem om den gule fare, men det er nu en anden historie. Karantænestationens flag er gult lige som *armbindet*, og politivedtægten siger, at man må ikke køre frem for gult lys . . . . .

Den næste i rækken af farver er den røde, blodets og vinens festlige signal. Der er fyrighed og styrke i den, og den er symbol for revolution og for det nationale. Den røde farve er vidt spændende, fra pigernes fristende læber til en saftsivende oksebrad, eller lige til guirlanderødt, som det hed i en film for nylig.

Vi sad nogle stykker sammen en dag og sludrede hyggeligt. I samtalens løb faldt der en udtalelse, der efter almindelige gældende regler lå et stykke uden for, hvad moralen sætter som grænse. „Nu må jeg rødme!” sagde en ung pige i selskabet, lige som for at få undsætning fra os andre. „Det skal du ikke være ked af!” lød svaret, „det betyder bare, at du har et godt blodomløb!” Thi rødmen på en piges ferskenkind kan nemlig købes i små æsker for 3,85 pr. stk.

Den næste farve, vi tager, er som en langtrukken cellotone, det er den dybe intense blå.

En dag hos farvehandleren trak han en skuffe ud i det plettede skab bag disken. Det var skuffen med ultramarin. Den lyste af blåt, det blev aldrig rigtig opdaget, om der var tyve meter til bunden af den skuffe, eller om der bare var en smule farvepulver, der klæbede sig til bund og sider. Det var som at se ned i selve uendeligheden. Blå er den sanseløse dybets farve, den er verdensrummets uendelige klædebon, havets mørke uro og endelig er den en drengefarve, det mener i alle fald den vordende moder med strikketøjjet; den lille stumpede babytrøje der engang skal ende med „blåt er altid blankt!”.

Giver vi os nu til at mixe lidt med disse urkilder, opstår der det mærkeligste. Blander vi den røde og den gule, fyldes stuen straks af den lifligste appelsinduft. Vi har tryllet os til den dejlige farve orange, fuld af syd og sol og rimende på det — ligeså dejlige sted — Provence. Varme og ild vælder frem af denne alliance, men vi blander videre.

Gult og blått gir grønt, og grønt er godt for øjet, hedder det. Se, orange kan være mere eller mindre gul — eller rød; men den grønne, den er *grøn*, lige fra den mest giftige mavepine-spinat til den blegeste asparges-spire, der ligefrem råber til solen efter en smule grønt pigment. Hvorfor nu til solen? Den er jo rød og luende. Jo, prøv selv, prøv selv at se mod solen fx. i diset vejr eller stir lidt på noget stærkt rødt, og luk så øjnene. Så ser vi inde i øjnene en *grøn* plet. Det er en længere historie at komme ind på, så lad os hellere blande videre og se, hvad der nu vil ske.

Vi kan næsten føle os som en lille vorherre med Adams ribben i hænderne. Der kommer nemlig noget kvindagtigt ud af den sidste blanding. Den røde og den blå glider ind i hinanden, mister deres selvstændighed, og ud af det gror noget typisk feminint: den lilla farve.

Spasmagerne bruger et udtryk som: den farve har en anden lyd! men hvorfor ikke tage det (lidt) alvorligt? Hvorfor ikke tale om smag og lugt?

En sådan lækker farve af det blandingsforhold, der bærer navnet Cyclamen, efter juleblomsten Alpeviolen; den har samme oversøde lugt som celluloselak! Det er en farlig og forførende leg at omgive sig med denne kulør, det kan nemt ende med den rene parfumebutik; lad os derfor hoppe ned af „duftskyen” ned på noget, der er sikkert, noget, vi stoler på som — sort på hvidt.

Sort og hvidt, er det farver? Det kan diskuteres, men vi kan vel blive enige om, at de repræsenterer det højeste lys og det dybeste mørke. Det hvide er sneens, kridtets og mælkens farver, som naturen giver os dem.

Den kemiske hvide, zinkhvidt, der ublandet påstryges ligkisterne, skærer os i øjnene med sin ubehagelige sterile fantasiløshed. Først når den får noget af forgængeligheden over sig, lidt støv eller smuds, kommer den os nær; eller endnu bedre, et stænk okker ned i al uberørtheden. Da føles samme undren, som stod man med en stor kalablomst i hånden.

Sort. Ingen har bedre end Karen Blixen i „Min afrikanske farm” skildret den sorte farve i nogle fugle, der hver aften kom flyvende og satte sig i træerne uden for hendes hus. „— sorte var de alle sammen, men af en dyb, sød, hemmelighedsfuld, ædel sort farve, et intenst mørke, der var blevet samlet og indsuget lange tider igennem, som gammel sod og tørve-

røg, det positive sorte, som får en til at føle, at hvor det gælder elegance, kraft og livfuldhed kan ingen farve måle sig med sort.”

Sort er sorgens og den mandlige festdragts tavse farve. Sort er slankende, derfor bruges den til damekjoler og dampskibsskorstene. Sort er stille som selve natten.

Det var lidt om farver, endda kun om nogle af farverne, der er endnu alle de brune — jordfarverne — og der er ikke mindst alt det forunderlige, der sker, når to eller flere farver sættes sammen; lad os imidlertid overlade hele dyngen til maleren, ikke bare farverne, men alt, hvad der hedder linier, flader og former, alt, hvad han skal bruge, når han står foran det hvide, krævende lærred. Når alt kommer til alt, så er det *resultatet*, vi interesserer os for. Det er graden af den styrke, hvormed man omformer naturindtrykket til et nyskabt stykke liv på den to-dimensionale flade, højde og bredde, vi ønsker at bedømme.

Farverne og formernes natur skal virke i et billede, thi som det hedder i en kunstaforisme: at en figur lever på et billede kan skyldes mange ting, bare ikke at den er livagtigt malet.

G. Sand Christiansen.

N U A N C E R

DITLEV JENSEN

Højskolen har været til debat i det sidste halve år. Roskilde Højskoles nye forstander gav i sin præsentationsartikel: Ornamentik eller livsfunktion (december 50) sit syn på bonde- og arbejderoplysningen. Den kritiske analyse vakte berettiget opsigt og diskussion. Efter at Information havde bragt artiklen som kronik, kom der et svar med næb og klør fra forstander C. P. O. Christiansen, Grundtvigs Højskole, Hillerød. Han skrev den 5. februar 51, at når de grundtvigske højskoler fortrinsvis søgtes af landbougdommen, skyldes det, „at der i dansk landbougdom er sans for andet og mere end stands- og klasseinteresser. Når arbejderungdommen holdt sig borte fra disse skoler og kun i ringe tal søgte deres egne højskoler, skyldes det blandt andet det, at den var så klassebevidst, så optaget af politiske og økonomiske spørgsmål, at den endnu ikke havde sans for de almenmenneskelige værdier, man møder på den folkelige højskole.”

Udtalelsen er uretfærdig. Jeg ved ikke af, at arbejderungdommen pukker mere på klassebevidsthed end landbougdommen. Mange af dette skriffs læsere vil sige tværtom. At vi skulle være mere optaget af politiske og økonomiske spørgsmål end landboerne, viser dog kun, at vi føler os som borgere i fællesskabet. Hvad C. P. O. lægger i udtrykket „almenmenneskelige værdier”, ved jeg ikke, men hvis han tænker på, at man skal være noget for sin næste, give afkald på individualiteten, kan vi blot henvise til arbejderbevægelsens faglige og politiske indsats. Den har ikke været klassebestemt, men været alles vel. Jeg har ment, denne parentetiske bemærkning var på sin plads, da ikke alle har kunnet følge debatten i Information.

Det var ikke alene K. B. Andersens artikel, men især Hal Kochs programartikel i Krogerups årsskrift, der satte diskussionen i gang, og fra

flere sider blev radioen opfordret til at sætte højskoleproblemerne under debat.

Det skete så den 17. april på Roskilde Højskole med K. B. Andersen som indleder. Emnet var: Har højskolen en fremtid — eller kun en fortid? Deltagere i forhandlingen var Arnfred, Askov, Hal Koch, Krogerup, Hans Lund, Rødding, Erik B. Nissen, Antvorskov, Uffe Grosen, Vallekilde, alle højskoleforstandere; desuden de fhv. ministre: Jørgen Jørgensen, Chr. Christiansen og Johs. Kjærbøl samt statskonsulent Frode Kristensen. Udbudet var således stort, udbyttet noget mindre. Dagen var imødeset med megen spænding af os alle. Vi var måske nok mest spændt på det radiomæssige arrangement. I det følgende vil nogle af mødets problemer blive taget op til drøftelse, og lad det være sagt straks, at det er *mine* kommentarer til nogle af de problemer, forhandlingen rejste.

K. B. Andersen slog fast, at der kun er brug for højskolen, hvis den formår at komme i kontakt med alle dele af befolkningen. Og det har den ikke, idet kun 5 pct. af eleverne kommer fra byarbejderhjem og kun 12—13 pct. ialt fra byerne. Hvad er årsagen? Jo, byarbejderen har ikke så let ved at tage fri fra arbejdet i et halvt år. Han har også et boligproblem. Netop nu har han et værelse, men kan han få et, der er lige så godt, når han kommer hjem fra højskole? Mange byarbejdere har gennemgået en faglig uddannelse på fem år, der har tæret stærkt på det vitale i ham; han har ikke lyst til at sidde på skolebænk lige med det samme. Nu skal der tjenes penge, inden han skal ind som soldat. Og derefter? Så skal der igen bruges penge, garderoben skal fornyes, skatterne skal betales. Og han er nu også gammel nok til at blive gift. Og så er muligheden for at tage en vinter på højskole løbet fra ham. Hvis soldater-tjenesten udvides fra 10 til 18 måneder, og tjenestealderen bliver lavere, vil det betyde et endnu større tab for højskolen.

Der trænger sig en løsning på med hensyn til orlov fra arbejdet. Det var ønskeligt, om de kooperative virksomheder og andre forstående arbejdsgivere ville begynde. Byarbejderen er også hæmmet af de nugældende regler for tildeling af statsunderstøttelse. En nyordning er under vejs. Har man egentlig tænkt den tanke til bunds, at al undervisning burde være gratis?

Hvis en ung i byen føler, at der er nogen ting, han må kunne bedre, regning eller sprog o. a., så tænker han aldrig på højskolen, som han ved meget lidt om (ingen har fortalt ham om den; han ved blot, at han må opgive sit arbejde), men tager på aftenskole. Og det er endnu ikke set, at

aftenskoler i byerne har henvist unge til at fortsætte en vinter på højskole. Aftenskolens lærere i byen ved lige så lidt om højskolen som de unge, men de har en mening om den, og det er værre. AOF i København burde foranstalte højskolebesøg for lærerne, når disse har fjortendageslov.

Da jeg i 38—39 tog på højskole, sagde mine lærere: Hvad vil du der? Du kan jo både regne og skrive. Og det nyttede ikke at fortælle om de „almenmenneskelige værdier“, jeg ventede mig af opholdet. Andre unge skammer sig over at tage på højskole, fordi de ikke kan regne og skrive. „Højskole? Det er vist noget med hovedregning, så er det ikke noget for mig.“ Resultatet bliver dog, at begge parter får noget ud af det. Men mistrøstigt er det at se, hvor dårlige elementærkundskaber mange unge kommer med fire til fem år efter, at de er gået ud af børneskolen. Der er for mange profeter og for få decimalbrøker i folkeskolen. Dog trøster man sig med, at de i løbet af nogle højskolemåneder lærer mere end i syv år i folkeskolen.

Det er ikke nogen hemmelighed, at de fleste kommer på højskole, „fordi mit dansk ikke er så godt“, „fordi jeg har brug for regning ved udskrivning af arbejdssedler“ o. s. v. Hvorfor skulle man ikke kunne sige til de unge, at de også bliver dygtigere fagligt på højskolen? Vi kan dog ikke være åndelige hele dagen, som K. B. sagde i radioen.

Men herfra er der rigtignok et spring til det forslag, der er fremsat af forstander Nissen, Antvorskov. Han foreslår, at to vintres højskoleophold skulle ligestilles med realexamen. Tanken blev på mødet støttet af stats-skolekonsulent Frode Kristensen. For mig at se er det en farlig vej. Det gode ved højskolen er, at den ikke skal nå et bestemt pensum som examensskolen skal. Den forjagethed, der præger examenskursus af enhver art, ønskes altså overført til højskolen. Ministeriet må dog forlange en bestemt undervisningsplan overholdt, vel også examen, for at kunne ligestille med realexamen. Samtidig med at andre taler og skriver mod examensgalskaben, er der to ansete højskolemænd, der taler for realexamen i folkehøjskolen! Når seminariekommissionen afleverer sin betænkning om nyordningen af læreruddannelsen, var det at ønske, at man ligestillede et højskoleophold med de nugældende præparandklasser, forudsat at man slipper kravet om, at man kan 200 sider bibelhistorie udenad. Højskolen kan og bør lære sine elever at arbejde selvstændigt ved bøgernes hjælp. Kan han bruge bøgerne og fortælle, hvad han har læst, kan han også blive lærer.

Siger man højskole, siger man også vækkelse. Spørgsmålet er blot, hvad

man skal vække til. Gammelgaard vækkede os til *ansvar* over for menneskelivet, social forståelse, selvstændig tænkning og personlig udvikling. Bliver det en ren kundskabsskole, hvor bliver så vækkelsen af?

Fremtidens højskole skal ikke servere ny vin på gamle flasker. Vi må — som også folkeskolen burde — gøre undervisningen til et supplement til livet udenfor. Hvad bliver højskoleeleverne til ude i samfundet? I gamle dage byggede de mejerier og forsamlingshuse. Men i dag? Man mærker ikke meget til dem i foreningsarbejdet. Er de for kloge til at omgås andre dødelige? Højskoleelever skal ikke være parasitter i organisationerne. De skal gå ud og berige disse med de nye ideer, de stiftede bekendtskab med på højskolen. Vi vil her på skolen bruge fire timer om ugen på foreningsarbejde i den kommende vinter. Vi vil aktivisere de unge. Vi vil frasen om mødetræthed til livs.

Højskolen *har* en fremtid!

Ditlev Jensen.

Mon arbejderungdommen udelukkende skulle interessere sig for politik og økonomi og helt lade det menneskelige ude af betragtning?

VIL TALERSTOLEN LIDE PRÆDIKESTOLENS SKÆBNE?

SVEND HORN

Når man cykler hjem en sen natte-time efter i sin valg- eller nabovalgkreds at have holdt et oplysende foredrag i en forening, har man rig lejlighed til at lade tankerne analysere tidens problemer.

Man ærgrer sig lidt over, at der kom så få til mødet, at tiden, der var ofret både på forarbejdet og selve arrangementet, hverken for taleren eller foreningens bestyrelse stod i rimeligt forhold til nytte-virkningen, om end denne kan være vanskelig at gøre op. At en fremragende taler aftenen før havde haft endnu færre tilhørere og den pågældende forening ofret endnu flere penge er jo en dårlig trøst.

Efterhånden som man vinder ind på de 15—20 km passeres et par af vore gamle landsbykirker. Tankerne glider ind på den efter sin tid kolosale investering, datidens kirkebyggere her har bragt for at skaffe en ramme om tidens folkerørelse, hvor slægt efter slægt har hentet livsmod til at overvinde hverdagens hårdhed og vinde troen på, at efter denne må der være anden og blidere verden.

*Elev på Esbjerg Arbejderhøjskole 1928—29.
Medlem af DSU's hovedbestyrelse fra 1931—37.
Formand for Arbejdernes Fællesorganisation i
Nyborg 1935—39. Indvalgt i folketinget 3. april
1939. Sekretær i rigsdagsgruppen maj 1950.*

I tankerne ser man for sig, hvorledes en tørstende befolkning samledes omkring prædikestolen for blot et par århundreder siden, således som folket efter stavnsbåndets ophævelse og op til tiden efter den første verdenskrig samledes omkring højskolens og den folkelige talerstol i forsamlingslokalerne i by og på land.

I årtier har kirkefolket diskuteret, hvorledes de igen kunne vende strømmen mod prædikestolen. En fynsk præst lod blæse i basuner fra kirketårnet, og dog kom der knap dusinet.

I det folkelige oplysningsarbejde såvel som det politiske har man i flere år ført den samme diskussion, masser af kræfter og penge er sat ind på at vende strømmen, ja højskolekredse har endog dannet en forening med det formål at skabe trængsel ved højskolens port, men uden resultat.

Under farten frem høres kun en summen af friktionen ved gummiringens berøring med asfalten; i stilheden føler man under vældet af tanker det mægtige spand af tid, der er gået, og den fantastiske udvikling, der er sket, siden vore store kirkerum blev skabt af „brede hænder”.

I domkirken som landsbykirken sidder nu kun en lille trofast skare, og omkring den folkelige talerstol, hvor man selv i højskolen og forsamlingsalen i sin ungdom så alle bænkeraderne fulde og oplevede en ny og rigere verden, er forholdet faktisk det samme.

Vi befinder os på overgangsstadiet til en ny periode, hvor menneskets og folkets behov for åndelige livsværdier er stærkere individualiseret og må formidles på anden måde, end det sker fra prædike- og talerstol.

I denne sammenhæng kan man vel kalde den ny periode for den tredje, hvis form stadig er i støbeskeen og giver anledning til den føromtalte diskussion.

Jeg tror, man skal opgive håbet om at skabe trængsel om den folkelige talerstol, det er spild af gode kræfter og de sparsomme midler, der står til rådighed for oplysningsarbejdet. Den samme lære må de politiske partier drage, thi selv om den ringe tilslutning ved de i foråret arrangerede møder forud for landstingsvalget ikke helt kan tages som udtryk for, at den form for politisk vækkelse har overlevet sig selv, så er det dog en kendsgerning, at efterhånden som provisorietidens generation går bort, forsvinder det element, der har givet vore vælgermøder deres store tilslutning.

Vejen frem mod en ny form for formidling af folkets behov for åndelige værdier og oplysning er på dagsordenen også i de øvrige nordiske lande. Torolf Elster, Oslo, er stærkt inde herpå i sin bog „Socialismen

under debat" og Tage Lindbom, Sverige, har analyseret den indgående i sin lille bog „Den nya fronten”, hvor han går så vidt som at antyde, at talerstolen snart kan anbringes på museet.

Vi kan være enige eller uenige i, om tidspunktet er inde, hvor talerstolen skal anbringes på museet og dér opbevares som mindet om en tid, hvor vort folk byggede det politiske og sociale demokrati, som er blevet et mønster for andre folk. Men vi må ikke vige tilbage for at erkende, at der må tages stilling hertil, og at det haster.

Til vurdering af de fremtidige mål og former er det nødvendigt at gøre sig to forhold klart, for det første samfundets udviklingstrin i industrialismens tidsalder, og for det andet mennesket, som det er præget af dette samfunds form og mål i økonomisk, politisk, social henseende.

Den tekniske og økonomiske udvikling m. v. har medført, at samfundet i dag er vidt forskelligt fra det, hvori talerstolen havde sin fremtrædende plads som centret for åndelig og folkelig rørelse, og hvori den grundtvigske prædikestol også spillede en ikke ringe rolle.

For hundrede år siden var meddelelsen om en begivenhed i Roskilde længere om at nå København, end en tilsvarende meddelelse i dag er om at nå frem fra den modsatte side af kloden. Avisen er hver mands læsning. Når en arbejder vender hjem fra arbejde, det være sig i by eller på land, er hans fysiske kraft større end for blot 50 år siden, hvor den lange arbejdsdag, færre tekniske hjælpemidler o. s. v. borteliminerede lysten til at beskæftige sig med oplysning i fritiden.

Når vor tids arbejder halvanden time efter fyraften omklædt sætter sig ind i sin pæne stue i en behagelig stol, har han haft tid til at slappe af en halv time, og er veloplagt til endnu i 3—4 timer gennem aviser, tidskrifter og ikke mindst radioen at leve sig ind i alt, hvad der rører sig omkring ham fra sogneskellet og til verdens fjerneste egne. En aften går han måske i biografen og ser ugens filmrevy samt en omdiskuteret problemfilm. Han behøver ikke som arbejderne for 75 år siden være mere eller mindre ængstelig for, at hans faglige interesser bliver tilsidesat af arbejdsgiveren, han ved, at hans afdelings- og forbundsledelse sikrer ham enhver opnåelig fordel, ligesom han ved, at når kommunisterne forsøger at skabe mistænkelighed omkring de faglige lederes arbejde, er det faktisk kun et forsøg på at undergrave hans interesser.

Denne lidt groft skitserede placering af arbejderens i dag i modsætning til fortidens vil stort set også kunne dække enhver anden befolkningsgruppes forhold.

Pladsen tillader ikke at analysere dette forhold stærkere, ejheller den mennesketype som bliver produktet heraf, og som er det andet forhold, man må iagttage. Herom kan det være nyttigt at se lidt på det menneske, der kommer ud af de første støbeforme, som disse er modelleret i opdragelsen i hjem og skole.

Der er noget om, at man gennem opdragelse kan tilstræbe en forudbestemt mennesketype, men forestillingen om, at der lever en konge i ethvert menneske, er desværre kun en ønskeforestilling. Undtagelserne er dog ikke flere, end at man roligt kan fortsætte med de friere opdragelsesmetoder i hjem og skole, hvor man sætter mennesket i midten eller forrest, om man vil, uden dog at drive over i det latterlige.

Afdøde skoledirektør Thorkild Jensen fremhævede engang i en større forsamling af pædagoger, at nok kunne man forandre metoderne, men de 10 buds gyldighed vil gælde for slægt efter slægt. Det er en sandhed, kommende generationer kommer til at erkende i et velordnet samfund, selv om man gennem den individualistiske opdragelse parallelt med opdragelse til samarbejde kan forme en ny mennesketype.

I de seneste år har man i stigende grad lagt vægt på, at folkeskolen opdrog børnene til selvarbejde. Biblioteker og det frivillige oplysningsarbejde i aften- og ungdomsskoler o. s. v. har på samme måde ud over dansk og regning måttet tilfredsstille et individuelt behov for kundskaber i sprog, fysik og en lang række praktisk betonedede fag, som nutidens mennesker i første række søger for at skaffe sig en bedre erhvervmæssig (økonomisk) stilling i samfundet. At det tillige giver den enkelte større muligheder for at drage nytte af avisen, radio, film, litteratur o. s. v. er givet, men egentlig ikke tilstræbt for skal vi sige 90 pct. af elevernes vedkommende.

Trangen til at samles om den folkelige talerstol i højskolens eller forsamlingsbygningens foredragssal og føle folkets eller befolkningsgruppens fællesskab eksisterer ikke for dem, der er født efter den første verdenskrig. Fællesskabsfølelser af den art vil de yngre slægtled opleve ved en divisions- eller landskamp og bringes i ekstase, som man kan forestille sig, man kom det i romerriget's Colosseum, eller som vi har hørt om det, når diktaturstaternes guder mødte frem i hillertiden i Berlin eller på den røde plads i Moskva, under skyer af „fredsjager“.

Pladsen tillader ikke andet end denne grove opridsning af et af vor tids største problemer i det folkelige oplysningsarbejde. Det kunne have været ønskeligt at ridse de linier op, hvorefter jeg mener, vi må bevæge os for

i den nævnte 3. periode at løse den opgave, som prædikestolen og den folkelige talerstol løste i de to foregående perioder.

Opgaven er næppe mindre, sikkert større end de fleste egentlig umiddelbart forestiller sig, fordi man i det nye menneske får en individualistisk type, hvis egoistiske instinkter kan blive meget vanskelige at indpasse i det fællesskab, som trods alt må bære såvel den enkelte som et folk fremad.

Et folk sammensat af den her antydede mennesketype, delvis ubevidst groet ud af det moderne samfund, indebærer kræfter, hvis styrke, om ikke man erkender den og søger at beherske den, kan være lige så farlig som atomenergi uden kontrol, her slår hverken prædike- eller talerstolen til, men alle gode kræfter må samles om brug af vor egen tids moderne hjælpemidler anvendt på en sådan måde, at folkeoplysningen og tolerancen kan trænge endnu videre ud og dybere ned, end nogensinde før — for menneskets skyld.

Svend Horn.

VICTOR HUGO

Hvem var den skyldige?

OVERSAT AF MAX LOBEDANZ

Er det dig, der har stukket et bibliotek i brand?

— Javel, det er mig.

— Elendige ugerningsmand!

*Du forbrød dig mod loven, men ramte dig selv med det samme,
det var i din sjæl, at du dræbte en lysende flamme.*

Du har slukket din egen fakkell, men bøgerne brændte.

Forstår du, at det, som i vanhelligt afsind du tændte,

det var jo dit eje, din skat, din medgift og arv?

Thi bøger er herrernes fjende, men tjener dit tarv.

De har kæmpet for dig, disse bøger, som trofaste venner.

*Et bibliotek er den tro, som slægten bekender,
den tro, som i sekler har lydt gennem mulmet, det tomme:*

„Vi véd, der skal komme en dag, når først natten er omme”.

*Det er stedet, hvor sandhed til sandhed ærbødigt er lagt,
og hvor mestrenes værker funkler i klarhed og pragt.*

Det er fortidens grav, og fra den stiger digtning og sang

om oldtidens menneskehed, om århundreders gang,

om den tid, der svandt hen, men som stadig skal mane og minde,

om den gryende tid, der aldrig kan dø og forsvinde.
 Og mod digternes værker, mod biblernes utalte hob,
 imod Aischylos' storhed og gru, imod bogen om Job,
 mod Homer, der står rejst som en klippe mod himmelens hvælv,
 mod Moliere og Voltaire, imod Kant og fornuften selv
 har din flammende fakkel du kastet med hadefuld hånd
 og forvandlet til kvælende røg alt det, der var ånd.
 Men befrieren glemte du, den, der kan bryde dit åg:
 det er bogen, det største af alt, — ja, netop en bog.
 Den kan lyse — og rammer dens stråler, betyder det død
 over bødlens skafot, over krig, over hunger og nød.
 Den kan tale — se, slaven blev fri. Det var bogens bedrift.
 Læs Platon og Milton og læs Beccarias skrift,
 Corneille og Shakespeare og Dantes profetiske magt,
 deres vældige sjæl har din sjæl og din tanke vakt.
 Du står blændet, men føler, at du er af selvsamme ild,
 og din læsning vil gøre dig tænksom, alvorlig og mild.
 I din tanke de mægtige digteres tanker gror
 som et solstrejf i klosterets mørkeste korridor.
 Mens de trænger sig stadig dybere ind i dit hjerte,
 får livet varme og fred fra den lysende kærte.
 De spørger din sjæl, og nu er til svar den rede.
 Du vil vokse i styrke og godhed. Dit hovmod, din vrede,
 selv fordomme, konger og kejsere kommer til kort,
 og som sneen for ilden skal ondskaben nu smelte bort.
 Thi for menneskeheden er viden det højeste mål,
 først fra den flamme friheden op som et lysende bål.
 Alt det var dit eje, men bålet har selv du nu slukket.
 Dine drømme lå netop i bøgerne indelukket.
 De skal trænge sig ind i din tanke og rede det spind,
 hvori sandhed og løgne altid er flettede ind,
 din samvittigheds tråde som gordiske knuder er lagt.
 Men en bog er den bedste læge, din fører og vagt.
 Den kan mildne dit afsind, og hadet formår den at døde.
 Du har mistet det alt nu i dag ved din uhørte brøde.
 Disse bøger var rigdom og kundskab. De tilhørte dig,
 de var sandhedens, fremskridtets, pligtens og kundskabens vej,
 fornuftens den klangfulde røst imod vanviddets hæse.
 Du har ødelagt alt!

— Man har aldrig lært mig at læse.

(Digtet er oversat til og vil fremkomme i den nye udgave af „Vers og Værktøj”, som forventes udsendt til efteråret
 under redaktion af Oluf Bertolt og Hagemund Hansen.)

Tegning af ERNST CLAUSEN.

Fra Skjoldborg-bogen:

„Kræn i kragheden og andre fortællinger”

(udsendt af AOF's bogkreds).

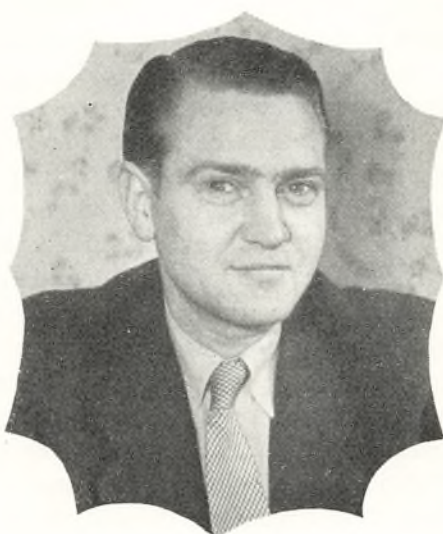
FORÆLDRE SNAKKER BØRN

BØRGE H. JENSEN

Sekretær i AOF-Københavns afdeling, Børge H. Jensen, fortæller her om et nyt studiekreds-eksperiment, der er faldet meget vellykket ud. Afdelingen har i samarbejde med en række skoler igangsat studiekredse på skolerne — for forældre — i børne- og opdragelsesproblemer.

I diskussionen om skolen hænder det ofte, at landsbyskolen fremhæves som en langt bedre skole end f. eks. hovedstadens mammutskoler. Navnlig fremhæves — og sikkert med rette — landsbyskolens organiske medleven i egnens liv og dens nære kontakt med hjemmene. Det skal naturligvis heller ikke nægtes, at hovedstadens store skoler, hvor enkelte har over 2000 elever, slet ikke på samme måde er på talefod med hjemmene, men ofte lever sit eget liv uden større interesse fra forældrenes side. Medens forældre, der har børn

Børge H. Jensen

i en landsbyskole, ikke alene kender læreren, men også alle eleverne, kender flertallet af de københavnske forældre, og det gælder vel for andre store skoler landet over, hverken deres børns lærere eller skolekammerater. I de fleste tilfælde er den eneste kontakt mellem skole og hjem i København „karakterbogen”, og er karaktererne tilstrækkelige høje, går forældrene som regel ud fra, at alt er i den bedste orden. I mange hjem er det endnu disse ulyksalige „karakterer”, der alene er målestokken for,

hvad et barn får ud af sin skolegang, og skolens store pædagogiske opgaver skænkes ringe opmærksomhed.

Da samarbejdet og forståelsen mellem skole og hjem er en absolut forudsætning for, at skolen kan løse sine opgaver, er det naturligvis en ulykkelig ting, at forældrene således er „uden for” skolen. AOF-Københavns afdelings bestræbelser for at oprette forældrestudiekredse på skolerne skal derfor først og fremmest ses som en bestræbelse for at få kontakt mellem skole og forældre og efterhånden få brudt isolationen mellem hjem og skole.

Ideen med studiekredse på skolerne blev rejst på et fællesmøde for skolenævnsformændene ved skolerne på Vesterbro og først praktiseret på disse skoler med 13 kredse i vinteren 1949—50. Tanken om studiekredse på skolerne blev modtaget med blandede følelser af skolens folk. En del så straks den mulighed, der her åbnede sig for kontakt med forældrene, men flertallet af lærerne betragtede dette nye med nogen modvilje. Modstanden bundede hos mange i en gammel forestilling om, at skolens tarv bedst varetages af inspektøren og lærerne alene, og at enhver „indblanding” udefra er af det onde. Der er endnu blandt nogle lærere en beklagelig „vi alene vide” mentalitet, som dog heldigvis er stærkt på retur. Hos andre lærere skyldtes modviljen en frygt for at studiekredsene skulle blive et forum for ensidige diskussioner og angreb på enkelte lærere.

Skulle kredsene løse den tænkte opgave, var det imidlertid nødvendigt, at inspektører og lærere blev positivt indstillet, navnlig fordi vi ønskede, at lærere og forældre fra *samme* skole skulle mødes i studiekredsene med læreren som studiekredsleder. Skoledirektøren i København var stærkt interesseret i tanken, og efter et møde mellem ham, inspektørerne fra de 8 Vesterbro skoler, en repræsentant fra skolenævnene og AOF's Københavns afdeling, enedes man om at forsøge, og resultatet blev som omtalt 13 kredse på disse 8 skoler. Det viste sig hurtigt, at arbejdet i kredsene forløb på en udmærket måde, forældre og lærere mødtes i en hyggelig atmosfære og med et fælles ønske om fordomsfrit at diskutere dagens aktuelle skoleproblemer.

Det gode resultat af studiekredsene på Vesterbro kunne kun opfordre til udvidelse af arbejdet, og dette blev også sidste vinter forsøgt med det resultat, at der har været afholdt 48 studiekredse i skole- og opdragelsesproblemer på 23 skoler.

Når forældrene i så stort tal har meldt sig til disse kredse, er det ikke for at deltage i en akademisk diskussion om pædagogik. Det, der først og

fremmest interesserer forældrene, er naturligvis deres eget barns problemer, hvorledes det klarer sig i skolen, blandt kammeraterne, og i visse tilfælde særlige opdragelsesproblemer hos barnet. Vi kunne heller ikke forvente, at forældrene var trænede studiekredsdeltagere og indstillet på selv i større udstrækning at holde indledninger eller aflevere skriftlige opgaver. Den stive studiekredsform, hvor deltagerne efter tur afleverer et afsnit af grundbogen ville hurtigt slå disse kredse ihjel. En omhyggelig tilrettelægning af kredsens arbejdsmetoder var derfor en nødvendig forudsætning for et heldigt forløb, og det viste sig hurtigt, at den bedste form var samtalekredsen med lederen som det inspirerende midtpunkt. Det er en meget krævende form for lederen, og da ikke alle lærere tidligere havde været studiekredsledere og kendte de særlige regler for voksenundervisning, samledes de til særlige møder om studiekredsteknik, ligesom de har været indbudt til AOF's Københavns afdelings almindelige studieledermøder, hvor studiekredsarbejdets former har været diskuteret.

Vi anbefalede kredsene at benytte enten Statsradiofoniens grundbog „Hjem og børn” eller C. C. Kragh Müller: „Opdragelsesproblemer”, ikke for at man slavisk skulle følge disse bøgers kapitler, men fordi begge bøger indeholder mange interessante betragtninger, der udmærket egner sig som grundlag for mange af kredsens samtaler. Enkelte kredse har også haft Inger Moe's bog „Moderne skoletanker og forsøgsskoler” som grundlag.

Som det fremgår, har kredsene ikke arbejdet efter den samme studievejledning, men alligevel er det stort set de samme problemer, der har optaget sindene i de forskellige kredse, som f. eks. individuel undervisning, straf i opdragelsen, eksamensvæsenet, skolens sociale opgaver, seksualundervisning, børns læsning, fritidsproblemet, børnepsykologi og aktivitetspædagogik.

Det kan være svært at vurdere den enkelte deltagers udbytte af kredsens arbejde, men beretningerne fra skolenævn, inspektører og lærere giver samstemmende udtryk for, at arbejdet i kredsene har været interessant og præget af stor åbenhed.

En lærer skriver således:

„Vinterens arbejde kan karakteriseres med to ord, hyggeligt og fornøjeligt, og der er for mig ingen tvivl om, at denne form for arbejde er den bedste til at skabe en levende kontakt mellem skole og hjem.

Det eneste, jeg nu som lærer kunne ønske mig, var at få forbindelse

med de forældre, der aldrig viser sig på skolen, for man må jo være klar over, at det er en forældreelite, man har med at gøre i disse studiekredse, nemlig de forældre, der har særlig interesse for deres børn.

Jeg håber, at AOF gennem agitation også kan få disse kredse med. Som bevis for den interesse, der har været i min kreds, skal jeg anføre, at 11 af kredsens deltagere er veteraner fra sidste års kreds."

At skolekredsene også kan virke som inspiratorer for et videregående studiekredsarbejde vidner denne lærers beretning om:

„Det har været dejlige aftener. Deltagerne påstår det da, og jeg har haft så megen glæde deraf, at det er vanskeligt at fremstille det ædrueligt. Jeg glæder mig til næste år at få lov til at tage fat igen. Rimeligvis vil jeg samle nuværende kreds om noget i retning af „dagliglivet gennem tiderne“, en art kulturhistorisk kreds. En lærer vil tage en kreds med opdragelsesproblemer."

Det er ikke muligt at redegøre for diskussionerne i de enkelte kredse, ligesom det er svært at drage en bestemt konklusion af drøftelserne.

En lærer giver følgende konklusion af diskussionen i sin kreds:

„Til gengæld kan man konstatere, at forældrene er forbavsende konservativt indstillet med hensyn til opdragelse og undervisning; de vil have, at deres børn lærer noget, at de lyster etc."

Denne konklusion er ikke ualmindelig og giver et fingerpeg om, hvorfor det er så vanskeligt at reformere i barneskolen.

Til slut en beretning fra en inspektør ved en af Københavns største skoler:

„Til lærernes indberetning vil jeg gerne tilføje, at jeg såvel ved de to aftener, hvor jeg havde alle holdene samlede til en orientering i den danske skoles historie og i den almindelige psykologi som ved mine besøg på holdene og ved den samlede afslutning har modtaget et levende indtryk af den store interesse, hvormed både forældre og lærere er gået op i dette forsøg på samarbejde mellem hjem og skole. Det er derfor mit håb, at arbejdet må kunne fortsættes til næste år, dels under udvidet form for eventuelle deltagere fra indeværende år, dels med nye hold og flere lærere fra skolen."

Dette var lidt om de første to års arbejde med forældrestudiekredse på skolerne.

Vi håber, at dette forsøg på at bringe den store skole i kontakt med forældrene kan videre udbygges til gavn for skole, hjem — og børn.

STUDIEKREDSSE I DRAMATIK

TORBEN HERMANSEN

Det er efterhånden blevet almindelig anerkendt, at man for at få et virkeligt udbytte af kunst ikke kan nøjes med blot passivt at modtage eller nyde, der må en aktiv medleven til, og dertil kræves visse forkundskaber. I forståelse heraf ser man da også, at fx. radioen inden for sit primære felt musikken gør et meget stort arbejde for at udbrede viden om alle musikalske foreteelser, både de rent tekniske og musikkens hele historie, udvikling og placering i forhold til de øvrige kulturelle forhold. Og i studiekredsene har man på tilsvarende måde længe behandlet litteraturen og malerkunsten.

Hvad derimod teatret angår, har der hidtil været en temmelig stor tilbageholdenhed, måske fordi man finder den dramatiske kunst for speciel, da den jo ikke som fx. musikken, malerkunsten og litteraturen kan dyrkes af den enkelte som hobby i hans hjem, men kræver ganske særlige forhold for at komme til udfoldelse. Når man derfor endelig i foreninger og studiekredse har beskæftiget sig med teatret, har det kun været som

underholdning: Det skulle være en slags belønning for en vinters hårdt studiekredsarbejde, at nogle udvalgte studiekredsdeltagere fik lov til at divertere sig selv og deres kammerater ved at optræde på de skrå brædder som amatørskuespillere, desværre oftest i en underlødige farce eller en altmodisch vaudeville.

Imidlertid er de kulturfilosoffer ikke få, der i teatrets blomstring og i folkets begejstring for den dramatiske kunst har set kulminationen af de forskellige kulturopoker. Trangen til at optræde, lysten til at leve med i en komedie er nemlig mere end blot et krav om adspredelse, det er simpelthen et ønske om livsforklaring: i leg at gennemspille alle de muligheder livet rummer på godt og ondt, at demonstrere de vældige, skræmmende menneskelige kræfter til at stige betagende højt og styrte tragisk dybt, og endelig i den dramatiske forms sammenfatning at vise, *hvorfor* det måtte gå sådan; ikke blot: sådan *er* livet, men sådan *kan* det være eller sådan *bør* det blive. Med andre ord, i teatret får det almindelige menneske, der i sin gennemsnitshverdag lever et nogenlunde betrygget liv, udløsning for de bundne lidenskaber, der findes i alle mennesker, han får den bekræftelse på sig selv, den udvidelse af sit jeg og den rensning af sin sjæl, som grækerne kaldte katharsis.

Desværre er det altfor få mennesker, der i vor tid kommer i direkte berøring med teatret, vi har for få teatre, og de, der er, besøges kun af et ganske lille udsnit af befolkningen. Netop her har studiekredse i dramatik en af sine opgaver: at gøre en indsats for at genopvække lysten til „at gå på komedie”.

Hvad er imidlertid opgaverne for en studiekreds i dramatik? De kan deles i det teoretiske og det praktiske arbejde, og farerne for studiekredsen ligger i praktikken, som, hvis studiekredslederen ikke passer meget på og optræder med fast hånd, let kan optage så megen tid, at teorien lades helt i stikken, fx. af hensyn til en eller anden forestilling, som man letsindigt har lovet færdig, måske for at fejre afslutningen på vinterens studiekredsarbejde. Det er jo en kendsgerning, at de fleste, der melder sig som deltagere i en studiekreds i dramatik, mindre gør det for at studere skuespilkunstens opståen og historie og den betydning, man har tillagt den i de forskellige kulturformer, end for at få lov til at spille en rolle, dette forstået i begge betydninger af udtrykket. Alligevel bør man ikke udelukkende beskæftige sig med dramaturgi og teaterhistorie, men benytte sig på fornuftig måde af den ansporing, der for deltagerne ligger i at få lov til at komme på scenen og dér som ved en slags examen vise,

hvor meget teorien har lært dem. Men, som ovenfor påpeget, er det vigtigt, at studiekredsen ikke udarter til blot og bar amatøropræden og dilettanteri — de, der *kun* kommer for at få en rolle, må henvises til de private amatør sammenslutninger.

Vægten i studiekredsarbejdet må ligge i den teoretiske kundskabsmeddelelse, og stoffet er her så omfangsrigt og levende, at det let kan fængsle deltagerne. Naturligvis må man her som i andre studiekredse stille skriftlige opgaver, fx. Holberg og hans forbilleder, Shakespeares teater, den klassiske franske tragedie o. s. v., desuden lade deltagerne holde foredrag om fx. menneskopfattelsen, som den kommer til orde i de forskellige teaterformer, den sociale udvikling, der afspejles i problemdramaerne, de forskellige klassers indtog på scenen m. m. Også selve skuespilkunstens væsen og udtryk og den varierede opfattelse, man har haft af skuespillerstanden gennem tiderne, afgiver et rigt arbejdsfelt.

Med alt dette sagt, hvad skulle da udbyttet blive for studiekreds-deltageren? Vel nok først og fremmest at gøre ham til teaterentusiast, at få ham til at frekventere skuespilkunstens huse så ofte som muligt og med det størst mulige udbytte, således at han, hver gang han kommer der, er i stand til selvstændigt at bedømme skuespillets indhold og kvalitet, at tage stilling til skuespillernes opfattelse af deres roller og vurdere iscenesætterens indsats. Imidlertid må de teoretiske kundskaber ikke gøre teatergængerens så „klog“, at den umiddelbare glæde ved teateroplevelsen forsvinder, og der kun sidder en nøgternt iagttagende tilskuer tilbage. Teorien skulle være en hjælp til at trænge helt ind i de glæder, som dramaet byder sin dyrker, og hensætte ham i den henrykkelse, Kjeld Abell giver udtryk for i disse ord: „Intetsteds var kapelmesteren at se, dog føltes hans nærvær næsten hypnotisk, under hans hænder blev scene og tilskuerrum til ét, et eneste stort orkester, hvert modtageligt sind fik han til at klinge ind i helheden, uden prøve, uden læsning fra bladet, man følte komponisten helt ud i fingerspidserne, anede hvad der ville komme, infernalske fanfarer blæste masker og skyklapper væk, gjorde ansigterne nøgne, fra sats til sats væltedes tilværelsens skillevægge, horisonten tegnede sig skarper og skarper, det ensomme menneske drev i sin viljeløse jolle mod den åbne afgrund — en slutakkord og tæppet faldt. For hvad? For en tro? For en tomhed? Nej, et spørgsmål, spørgsmålet der står som en lanse på bryset. Om digteren svarer, tror at han svarer, hans svar er tusinde spørgsmål. Svaret kommer fra tilskuerpladsen. Det svar er teatrets livsnerve.”

*Små Løllesgaard-skitser af liv og elever på
Roskilde højskole.*

ROSKILDE HØJSKOLE

V I N T E R E N 1950—51

Søndag den 1. oktober rykkede min kone og jeg ind som daglige ledere her, og beretningen må derfor begynde denne dag, hvor Selma og Frode Kristensen standsede op og atter rykkede over i villaen her ved siden af, som I alle kender.

Kursussæsonen sluttede i oktober med to store godt arbejdende og fornøjelige kursus for arbejdsmænd. Så fulgte et par weekend-kursus, som AOF holdt — der skulle egentlig kun have været eet, men der meldte sig så mange, at det måtte deles — og så gik det løs med hovedrengøring, så alt kunne se godt ud, til vinterholdet kom 3. november. Vi havde selvfølgelig håbet på fuldt hus, 80 elever, men det nåede vi ikke helt, idet vi kun kom op på 68, heraf 10 piger. Vi fik i de sidste uger nogle afmeldinger fra folk, der ikke havde fået statstilskud. Administrationen af disse statstilskud har i flere år virket helt urimeligt; men heldigvis arbejder Frode Kristensen nu som statskonsulent med en bedre ordning, der forhåbentlig allerede vil træde i kraft til den kommende vinter. Det kan vi ikke undgå at høste gavn af.

Lad det være sagt straks: det var et godt hold! Jeg har i vinterens løb brugt så mange lovord, at jeg skal nøjes med her at sige, at den oplagthed over for alt, både arbejde og fest, den hjælpsomhed og det gode humør, vi mødte fra alle sider gennem vinteren, var en virkelig oplevelse. Har eleverne været blot halvt så glade for skolen, som vi var for dem, så er alt i orden.

Lærerstabten var den samme som året før: Molin, Ditlev Jensen og Ebbe Munk. Gymnastikken blev varetaget af Kaj Jørgensen og min kone, og musikken af lektor Haahr, og — som noget nyt — dansen af Hans E. Petersen. Timeplanen var også den samme, hvad den ydre ramme angår — det er klart, at indholdet altid må skifte med de skiftende hold.

Vi var noget spændte på, hvordan danseundervisningen ville spænde af. Det så ikke kedeligt ud, da alle på række og geled begyndte at vrikke rundt i ring med grundtrinene, og skolen genlød af „quick-quick-slow”. Vanskeligheden, som blev større efterhånden som undervisningen skred frem, var de alt for få piger. Derfor knib det lidt at gennemføre undervisningen effektivt til sidst. Alene derfor ønsker vi forholdsvis flere piger til næste vinter. Hans E. Petersen faldt hurtigt ind i stedets stil, så vi skal nok få glæde af dette nye fag fremover. Også hobby-timen var ny. Den blev vel modtaget, der blev tegnet og modelleret, så det var en lyst. Med Frode Kristensen blev forbindelsen bevaret bl. a. derved, at han et par gange om måneden fortalte udenrigspolitik, og Kaj Bundvad var som tidligere den kyndige og altid oplagte indleder til debalterne om indenrigspolitiske problemer.

Den første af de fremmede talere var ikke så fremmed, at det gjorde noget: midt i november måned fangede vi Gammelgaard, der har om muligt mere travlt, end mens han var her på skolen, og vi havde en udmærket eftermiddag sammen med ham. Det var underligt for mig, som nogle gange er blevet budt velkommen af ham her, og hvis arbejde her jeg har

Skolens faste stab.

Eleverne hygger sig i dagligstuen.

K. B. Andersen skriver årsberetning.

beundret, at skulle byde Gammelgaard velkommen som taler til Roskilde Højskole. I vinterens løb havde vi i øvrigt bl. a. besøg af Eiler Jensen til en fornøjelig debat om aktuelle problemer i forbindelse med fagbevægelsen, Eigil Knuth, der fortalte om Pearyland, Hal Koch, hvis foredrag blev meget drøftet efterpå, Per Hækkerup, der talte om ungdomsproblemer, og Alfred Jensen, der, med ivrig deltagelse af Kaj Bundvad, Frode Kristensen, elever og lærere, indledte en øst-vest-debat. Blandt de øvrige gæstetalere var også gamle Roskilde-kendinge: Frits Haase (negro-spirituals), Koch-Olsen (kulturfilm), og Carl Petersen (arbejdsforhold i USA). En række gæster havde vi i forbindelse med den store radiodiskussion, som nogle af jer måske hørte. Jeg tror, eleverne syntes, det var en ganske sjov aften og at det var interessant at se „girafferne” — men stort andet kom der vist heller ikke ud af det.

Ved solhvervsfesten talte fhv. undervisningsminister Julius Bomholt. Hovedpunktet i underholdningen bagefter var en afskedtagen med den gamle skole, der som dekoration fyldte hele scenens bagvæg, og som blev fjernet af vore smede for at give plads for et fantasiprojekt af den nye. Den lille scene — hvormed jeg altså mener forhøjningen i spisesalen — er i det hele taget blevet flittigt anvendt vinteren igennem. Den har været vidne til bl. a. „Jeppe på bjerget”, hvor en af vore landsmænd spillede Jeppe, som om han aldrig havde bestilt andet, „Julestuen”, „Han sidder ved smeltediglen”, der ledsaget af Hitler-plader og andet lignende fremmanede diktaturvæsenet i næsten uhyggelig grad; noget i en helt anden genre: „I nat kom våren”, det hørespil, der fik skandinavisk førstepris, o. s. v. Også gæster benyttede scenen: Elever fra Emdrupborg Statsseminarium skaffede os en fin oplevelse med fremførelsen af „Vor by”. Ved fastelavnsfesten var det lærernes tur til at agere i pausen mellem middagen og ballet. Det blev til „Nej” med Molin som den tilbedte Sofie. Det kan ikke beskrives, det skulle have været set! Ved afskedsfesten, som i år blev holdt under stiltfærdige og private former, talte skolens formand, fhv. fiskeriminister Chr. Christiansen, der også havde talt ved åbningen i november. Ved samme lejlighed uddeltes som sædvanlig arkitekt Ulrik Plesners flidspræmie, der tilfaldt bager Vagn Petersen, mens de fire portioner af Bramsnæs' boglegat gik til arbejdsmændene Einar Bach og Henning Stender, snedker Carl Jul. Sørensen og husassistent Rigmor Thøgersen. Vi kan ikke forlade feltet fester og underholdninger uden at nævne Tormod, vor norske kammerat, udvekslingselev fra Sörmarka, der vinteren igennem trak et mægtigt læs som permanent formand for fest-

udvalget. Han var ikke den eneste udlænding. Fra Brunnsvik kom Arne Lønnquist, der med et mildt ord følte sig salig, da han på Lucia-morgenen ligesom alle andre elever blev vækket i den meget tidlige morgen af Lucia-bruden med følge, skoldhed kaffe og lucia-brød. Det var festligt — og der gik ikke skår i feststemningen, fordi den officielle Lucia-vandring blev efterfulgt af en uofficiel med en lang elev i skjorte og med lys igennem hattepulden som brud. Denne elev var iøvrigt også en af de udenrigske, nemlig en sydslesviger, Willfried Feddersen, stenhugger fra Flensborg, som faldt helt naturligt ind i flokken og ikke syntes at være ked af at være på en skole, hvor han blev betragtet som et ganske almindeligt menneske.

Elevforeningen arrangerede i april en smuk forårsfest, hvor Ellen Malberg gengav digte af Nis Petersen, og magister Frederik Nielsen fortalte om denne store digter, som flere af eleverne var meget optaget af. Ellen Malberg var ikke den eneste scenekunstner, der kom her. I forbindelse med en præsentationsaften for „Een verden” havde vi besøg af Ebbe Rode, der læste både alvorligt og muntert. Vi mødte i øvrigt også Ebbe Rode i en anden forbindelse, da vi besøgte Det kongelige Teater, hvor det i april var lykkedes os at få billetter til „Swedenhielms”. Tidligere på vinteren så vi „Insektliv”, Capeks fremragende og — for at bruge en meget forslidt vending — tankevækkende skuespil på Det ny Teater. Københavnsturene gav derudover lejlighed til besøg på „Stjernen”, i Radiohuset og på Rigsdagen.

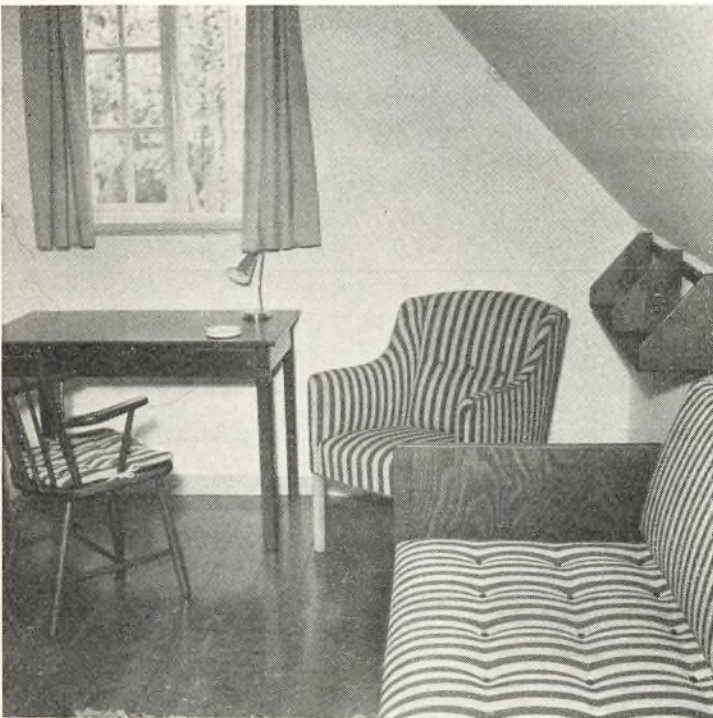
Forhallen er ikke til at kende igen.

Den omstændighed, at der manglede en halv snes elever i fuldt hus, bevirkede, at eleverne blev placeret tre og tre på værelserne — det er sikkert bedre at bo to og to, som det normale også er — og derved fik vi plads til en del weekend-kursus. Ikke mindst i denne forbindelse er der grund til at være vintereleverne taknemlige, fordi de tog mod hvert nyt kursus, som om det var onklen fra Amerika, der kom på besøg. Under sådanne forhold er det ingen sag at modtage kursister i skoletiden. Selvfølgelig gav det forstyrrelse, men også mange festlige stunder. En af disse week-ends fik synlige følger for os: vi blev så glade for et af de billeder, Preben Wilmann var her med, Helge Niensens „Listed havn”, at det nu hænger i dagligstuen og venter på at blive betalt færdigt af sommerkursisterne gennem udsmykningsfonden. For pengene fra i fjor anskaffede vi et herligt strøgbillede af Sand Christiansen samt et båndfilmapparat. Fremtidige gæster her vil også møde et stort maleri af Sand Christiansen i forhallen — en gave fra kunstneren.

Blandt de mange enkeltgæster eller gæstehold, vi havde i vinterens løb,

må to særlig omtales. Det danske Selskab sendte os 40 pædagoger fra hele kloden og i alle kulører på visit en formiddag. Da jeg havde talt og diskuteret med dem på mit alt andet end fremragende engelsk, blev de spredt i småhold ud over hele skolen, hvorefter eleverne tog sig af dem i timen inden middag. Mange kom den dag for første gang i ilden med deres engelsk, men det gik fint. — Et andet fornøjeligt besøg var det, som en AOF-studie-

---

Så hyggeligt skal fremtidige foredragsholdere og gæsteholdere bo.

kreds fra Tølløse aflagde med deltagelse både i undervisning og aften-
underholdning.

Slutningen af skoletiden var i nogen grad præget af håndværkernes arbejde med de ret betydelige omforandringer, som billederne til denne beretning vidner om — men også dette tog eleverne pænt. Vi er fra lærernes og fra køkkenpersonalets side meget taknemlige for de bedre forhold, der herigennem er skabt. Ved afslutningsfesten fik skolen af eleverne en gave bestående af en hel del grammofonplader, så dansemusikken er sikret, og den smukke netop udkomne udgave af Storm Petersens malerier og tegninger. Fra en gammel elev, Børge Jensen, havde vi tidligere på året fået en anden boggave, en række af Koestlers værker.

Det var en hel mængde enkeltheder fra vinteren, og alligevel — som alle gamle elever vil vide — intet eller praktisk talt intet om *det*, der særlig var denne vinters præg, sådan som hvert vinterhold har sit særlige præg, bestemt, ikke af sted, læseplan eller tradition, men af de folk, der udgør det enkelte hold.

Og så håber vi på en god kursusommer og på fuld skole til næste vinter! I dagene efter skoleafslutningen har vi arbejdet med en temmelig omfattende omlægning af skoleplanen. Nu vil vi gerne have en videbegærlig og morsom flok — helst på 80 (deraf mindst 20 piger) — til at hjælpe os med at føre den ud i livet, når næste vinterskole starter.

K. B. Andersen.

ELEV M Ø D E T 1951

Elevmødet afholdes for begge elevforeningers vedkommende lørdag den 14. og søndag den 15. juli på Roskilde Højskole.

Lørdag aften bydes på broget program med virkelige „godter”, og søndag kl. 10 er der generalforsamling i de respektive foreninger. Om eftermiddagen foredrag af Hj. Gammelgaard.

Deltagerpris kr. 9,00 incl. sengetøj. Anmeldelse om deltagelse er nødvendig og må ske senest den 10. juli til skolen. *Husk rationeringsmærker.* Elevmødet slutter ved 16-tiden om søndagen. — „8 dage på højskole” begynder kl. 20 søndag aften.

ROSKILDE OG ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES
ELEVFORENINGER

MENNESKET I SØGELYSET

bliver emnet for Sommerens feriekursus på Roskilde Højskole

i tiden fra 15.—22. juli 1951

Kurset, der arrangeres på grundlag af sidste års store succes med „8 dage på højskole”, er i år udvidet i den forstand, at vi får lov at fylde hele skolen. Ca. 20 tilmeldinger kom sidste år så sent, at de pågældende måtte få afslag — det er derfor klog politik at tilmelde sig hurtigst.

Prisen for kurset er sat til 70 kr. pr. deltager — for børn aftales særpris med skolen — og vi indbyder højskolebumser og -bimser i alle aldre — samt andre interesserede — med familie. I programmet er afsat rigelig tid til hygge og afslapning, ligesom der vil blive arrangeret „børnehaven” for de små 2—3 timer daglig, så *mor* også kan få et par fritimer.

Indtegningen til kurset slutter 1. juli, hvilken dato må overholdes, og sker ved indbetaling af 10 kr. til skolens gironummer 35 450.

Kurset begynder søndag den 15. juli kl. 20 og slutter med afslutningsfesten fredag aften. Hjemrejse lørdag. — Der vil tilgå de indtegnede deltagere brev med alle nødvendige oplysninger.

Vel mødt til „8 dage på højskole” i Roskilde!

ROSKILDE HØJSKOLE
ROSKILDE OG ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES
ELEVFORENINGER

★ P R O G R A M ★

- Søndag kl. 20: Velkomst ved K. B. Andersen.
Harald Engberg: „Mennesket i søgelyset”.
Mandag: Morgensang med Hj. Gammelgaard (hver dag).
Mandag kl. 10: Otto V. Nielsen: „Mennesket og løgneren”.
Mandag kl. 20: Fritz Haase: „Musik og menneske”.
Tirsdag kl. 10: K. B. Andersen: „Hvor står mennesket i socialismen?”
Tirsdag kl. 20: Preben Wilmann: „Hvad betyder kunsten for os?”
Onsdag kl. 10: Frode Kristensen: „Mennesker, hvide og kulørte”.
Onsdag kl. 20: Broby-Johansen indleder om torsdagens udflugt. Film.
Torsdag hele dagen: UDFLUGT I BILER. Turleder Broby-Johansen.
Prisen ikke endelig fastlagt.
Fredag kl. 10: Kaj Bundvad: „Menneske eller robot”.
Fredag kl. 14: „Hvor kloge blev vi så?”
Ugens „resultat” gøres op af Hjalmar Gammelgaard.
Fredag kl. 20: AFSLUTNINGSFEST arrangeres af kursisterne.

ESBJERG ARBEJDERHØJSKOLES ELEVFORENING

Regnskab fra den 1. april 1950 til den 31. marts 1951

INDTÆGT	UDGIFT
<p><i>Beholdninger</i> <i>pr. 1. april 1950:</i></p> <p>Girobeholdning . . . . . 54,71 Bankbeholdning . . . . . 147,02 Kassebeholdning . . . . . 73,29 Kontingenter pr. giro . 960,00 — - kasse 30,00 Renter . . . . . 10,11</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> <p style="text-align: right;">Kr. . . 1275,13</p> <p style="margin-top: 20px;">Regnskabet revideret og alt fundet i orden.</p> <p style="text-align: center; margin-top: 20px;">Esbjerg, den 12. april 1951.</p> <p style="margin-top: 20px;"><i>Lilly Petersen. Axel Nielsen.</i></p> <p style="margin-top: 20px;">Afskriftens rigtighed bekræftes. <i>M. P. Jensen.</i></p>	<p>Porto til incasso . . . . . 150,00 Buket til Bomholt . . . . . 10,00 Porto til:</p> <p> Cirkulære . . . . . 12,00 Elevskrift . . . . . 45,00 Korrespondance . . . . . 5,20 Formanden 1949—50 . . . . . 14,35 Duplikering af postkort . . . . . 5,50 Transport af elevskrift . . . . . 5,00 Elevmøde på</p> <p> Roskilde Højskole . . . . . 225,00 Underholdning på</p> <p> Roskilde Højskole . . . . . 12,50 Arbejderhøjskolens</p> <p> juni-nr. . . . . 225,00 Papirforsyningen . . . . . 6,50 Arbejderhøjskolens</p> <p> december-nr. . . . . 225,00 Porto og julemærker . . . . . 41,00 Transport af elevskrift . . . . . 2,00 Cirkulære . . . . . 20,00 1 krans til Jørgen List . . . . . 10,00</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> <p style="text-align: right;">Beholdning . . . . . 1014,05</p> <p><i>pr. 31. marts 1951:</i></p> <p>Bankbeholdning . . . . . 206,80 Girobeholdning . . . . . 41,29 Kassebeholdning . . . . . 12,99</p> <hr style="width: 20%; margin-left: auto; margin-right: 0;"/> <p style="text-align: right;">Kr. . . 1275,13</p>

ELEVMOÐDET 1951 afholdes på Roskilde Højskole lørdag den 14. og søndag den 15. juli. Program: Lørdag eftermiddag ankomst til skolen. Kl. 19: Middag. Kl. 20,30: Sammenkomst med underholdning ved operasanger Herman Hansen, København. Derefter bål ved stranden og en let servering til slut.

SØNDAG: Morgensang ved Hj. Gammelgaard. Kl. 10: Generalforsamling. Dagsorden i h. t. lovene. Forslag, der ønskes behandlet, må være formanden i hænde senest den 8. juli.

Kl. 14 taler Hj. Gammelgaard, og kl. 16 er der afsluttende sammenkomst med kaffebord.

Programmet for elevmødet er fælles for Roskilde og Esbjerg elevforening — undtagen generalforsamlingen.

Prisen for deltagelse i elevmødet er 9 kr. inklusive sengetøj. Anmeldelse om deltagelse må ske inden den 10. juli til forstander K. B. Andersen, Roskilde Højskole pr. Roskilde.

»8 DAGE PÅ HØJSKOLE«

Som tidligere meddelt arrangeres, ligesom i fjor, i fortsættelse af elevmødet fra 15.—21. juli i samarbejde med Roskilde Højskole og Roskilde elevforening „8 dage på højskole”.

Betalingen for hele ugen er 70 kr. pr. deltager (børn efter aftale). Indtegningen til kursuset, der slutter den 1. juli, sker til forstander K. B. Andersen, Roskilde Højskole pr. Roskilde, og samtidig med indtegningen indbetales der 10 kr. (af de 70 kr.) til skolens gironummer 35 450. Det anbefales at man tilmelder sig i god tid, så man er sikker på at få plads.

Nærmere program og omtale af de „8 dage på højskole” findes andetsteds i dette skrift samt i december-nummeret af „Arbejderhøjskolen” 1950.

For os, der deltog i de „8 dage på højskole” i fjor, var det en enestående oplevelse atter at komme på højskole. Kom og oplev en uge på højskole i år sammen med gamle kammerater — og tag familien med.

Velkommen til elevmøde og „8 dage på Roskilde Højskole” i juli.

P. b. v.:
Hans Holm.

Foreningens adresser:

Formand: *Hans Holm*, Nørvang 16, Esbjerg.
Kasserer: *M. P. Jensen*, Gormsgade 102 A, 1., Esbjerg.
Sekretær: *Viggo Sørensen*, Haraldsgade 56, Esbjerg.

ROSKILDE HØJSKOLES ELEVFORENING

Regnskabsoversigt for april 1950 til 3. marts 1951.

INDTÆGTER	UDGIFTER
Overført fra 1949—50 .. 289,16	1475 stk. arbejder-
Kontingenter 1950—51 . 2046,00	højskolen 1106,25
Salg af emblemer 130,00	Rejsegodtgørelser 174,10
Renter på giro 16,64	Porto, papir, tryksager . 636,86
	Forårsfesten 100,00
	Gammelgaards billede . . 110,00
Kr. . . 2481,80	Kassebeholdning
	pr. 31. marts 1951 . . . 354,59
	Kr. . . 2481,80

Regnskabet revideret og fundet rigtigt ifølge bøger og bilag, beholdningen var til stede.

Roskilde, den 6. maj 1951.

E. Boye Hansen.

Kr. Kristensen.

REGNSKAB OVER OTTO JENSENS MINDEFOND

pr. 31. marts 1951.

INDTÆGTER	UDGIFTER
Overf. fra 1949—1950 . 15.211,96	Elevstipendier:
Tilskud fra Tekstil-	1950—51 . . . . . 1.100,00
arbejderforb. 400,00	1949—50 114,90
Tilskud fra Den sjæll.	Indest. på bankbog pr.
Bondestands Sparek. 100,00	31. marts 1951 . . . . . 15.715,32
Overført fra elevforen. 590,00	Kr. . . 16.930,22
Renter fra 1. april 1950	
til 31. marts 1951 . . 628,26	
Kr. . . 16.930,22	

Regnskabet revideret og godkendt. Bankbog forevist.

Den 6. maj 1951.

Kr. Kristensen,
revisor.

E. Boye Hansen,
revisor.

ELEVFORTEGNELSEN

ROSKILDE HØJSKOLE 1950 - 51

(adresserne ved ankomsten til skolen)

-
- Andersen, Hans, kontorist, Gothersgade 18, Viborg.
- Andersen, Orla Revsbech, maskinarbejder, Viborgvej 10, Randers.
- Andersen, Otto, snedker, Korsbjerg, Røjle.
- Andersen, Paul Emil, portier, Adelgade 12, Nykøbing M.
- Bach, Einar, arbejdsmand, Østerby, Fejø.
- Baslund, Pauli, bogholder, Nørregade 43, Vejen.
- Bendtsen, Erik S., arbejdsmand, Vesselvej 2, Espergærde.
- Bonde, Inger, porcelænsmalerinde, Drejøgade 22, København Ø.
- Borg, Herbert, lager- og pakhusarbejder, Landsdommervej 25, København NV.
- Boysen, Nis Chr., landbrugsmedhjælper, Roost, Branderup.
- Bruus, Jens, arbejdsmand, Kobberbækvej 3, Svendborg.
- Christensen, Aage, arbejdsmand, Ringkøbingvej, Videbæk.
- Christensen, Jørgen Gunnar, bryggeriarbejder, Nyvej 28, Randers.
- Christensen, Leo Robert, ekspedient, Hobrovej 9, Randers.
- Christensen, Lis Jytte, tekstilarbejder, Trekronergade 71, Valby.
- Christensen, Niels Chr., arbejdsmand, Enghavevej 6, Videbæk.
- Christensen, Orla, fodermester, Storvarde.
- Christiansen, Arne, maskinarbejder, Ellemosevej 66, Hellerup.
- Christiansen, Hans Erik, kontorist, Asger Rygs Gade 3, København V.
- Davidsen, Peer, maskinarbejder, Ifolsteinsgade 51, København Ø.
- Feddersen, Wilfried, stenhugger, Dorotheagade 10, Flensborg.
- Gjørl, Jens Bertel, specialarbejder, På Bjerget 9, København NV.
- Goldmann, Preben, arbejdsmand, Fredensgade 4 A, København.
- Hansen, Bent Sigurd, Scandiagade 76, København SV.
- Hansen, Hans Peter, arbejdsmand, Nyborgvej 97 A, Svendborg.
- Hansen, Karl Vilhelm, tapetserer, Øster Allé 16, Grindsted.
- Hansen, Mogens Bendix, bogbinder, Hovedgaden 33, Hørsholm.
- Hansen, Mogens Henning, snedker, Hønservej, Store Hedinge.
- Hansen, Monna, bogbinder, Saxogade 92, København V.
- Hansen, Orla Reinholdt, røgeriarbejder, Nørregade 96, Hundested.
- Haste, Herman, Holmevej 4, Virum.
- Hymøller, Astrid, tekstilarbejder, Blans, Avnbøl.
- Immoavaara, Anja-Terttu, student, Drumsö, Finland.
- Jensen, Aage Villads, landbrugsmedhjælper, Sierslev, Store Hedinge.
- Jensen, Ejgil Erling, landbrugsmedhjælper, Raklev Mark, Kalundborg.
- Jensen, Hakon Frank, bogbinder, Fåborggade 10, Århus.
- Jensen, Harly, gartner, Knud Anchers Vej 86, Valby.
- Jensen, Inger Bjerring, ekspeditrice, Slesviggade 5, København V.
- Jensen, Ingrid Johanne, fabriksarbejder, Gimle, Seden Strandby.

- Jensen, Jørgen Pørtner, gartner,
Munkesøstr. 12, Kalundborg.
- Jensen, Kurt Ernst, snedker, K. M. Klausens
Gade 24, København SV.
- Jensen, Steen Marx, fabriksarbejder,
Havnegade 17, Nexø.
- Jeppesen, Kjeld, maskinarbejder,
Kjeldgårdsvej 27 B, København.
- Jørgensen, Svend Ove, snedker, Skernevej 1,
Nr. Alslev.
- Koch, Jørgen, jockey, Istedgade 109, Kbhvn.
- Kristensen, Hans, landbrugsmedhjælper,
Klakring.
- Kristiansen, Tormod, snedker, Romedal,
Stange, Norge.
- Larsen, Karl Johan, landbrugsmedhjælper,
Østergade 4, Åbybro.
- Ludvigsen, Hanne, ekspeditrice,
Hollandervej 22, København.
- Lønneqvist, Arne, tapetserer, Dihult, Diö,
Sverige.
- Madsen, Sigfred, typograf, Nakskovvej 55,
Valby.
- Mathiasen, Kathrine Elkjær, husassistent,
St. Blichers Gade 12, Århus.
- Mølgaard, Hans Peter, bager, Jyllandsgade 5,
Ålborg.
- Neigaard, Svend Ove, landbrugsmedhjælper,
Vinding, Vejle.
- Nielsen, Børge Bjarne, assistent,
Bryggersgade 7, København Ø.
- Nielsen, Svend Villy, snedker,
Enighedsvej 11, Lyngby.
- Olsen, Ole Niels, skibstømrer, Nørregade 84,
Hundested.
- Ostensen, Svend Aage, arbejdsmand,
Skolegade, Give.
- Oversøe, Erling, arbejdsmand, Ajas Allé 20,
Hvidovre.
- Pedersen, Jens Eigild Kærsgaard, landbrugs-
medhjælper, Fårbæk, Karup.
- Petersen, Peter Vagn, bager, Tårnbækdals-
vej 1 D, Klampenborg.
- Petersen, Verner Eyvind, ekspedient,
Gl. Holmstrup, Slagelse.
- Rasmussen, Egon, arbejdsmand, Ålum,
Randers.
- Ravn, Otto Nielsen, arbejdsmand,
Nørregade 27, Skive.
- Schmidt, Håkon, smed, Ørnevej 10, Århus.
- Stabel, Kaj Eigil, typograf, Nylandsvej 5,
Skjern.
- Stender, Henning Julius, arbejdsmand,
Knekkehuset, Klemensker.
- Sørensen, Carl Julius, snedker, Humlum.
- Thøgersen, Rigmor, husassistent, Herredsvej,
Hasle.